

FI lausuntopyyntö VV

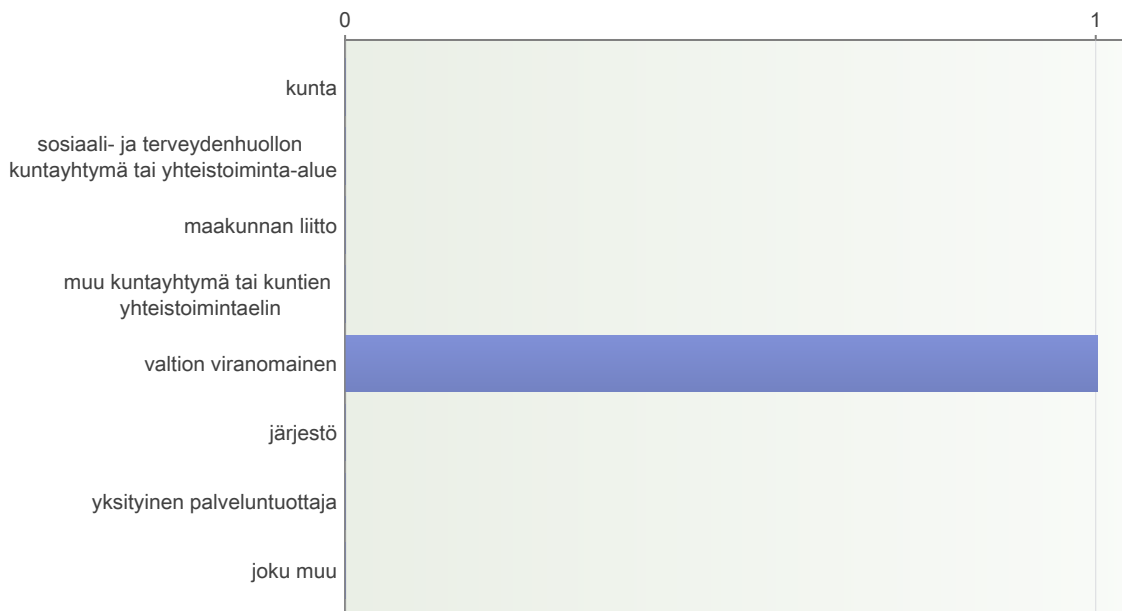
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto	Lakimies Heli Kajava	Johtaja Margit Päätaalo, e-mail: margit.paatalo@avi.fi, p. 0295017680	27.3.2017	

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pohjois-Suomen aluehallintovirasto pitää sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistusta tarpeellisenä ja asiakkaiden valinnanvapauden lisäämistä hallitusti kannatettavana. Terveystieteiden ja sosiaalihuollon palveluihin pääsy nykyistä tilannetta nopeammin parantaa ylipäättensä väestön terveys- ja hyvinvointieroja, edellyttäen että palveluja on saatavilla kaikille, yhdenvertaisesti asuinpaikasta riippumatta. Lisäksi palveluista asiakkaan itsensä maksettavaksi jäävien asiakasmaksujen tulee jäädä sellaiselle tasolle, että palveluja tarvitsevilla on varaa käyttää/ottaa vastaan palveluja valitsemiltaan palveluntuottajilta.

Aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että asiakkaiden palvelut toteutetaan eheänä kokonaisuutena, johon tulee liittää ennaltaehkäiseviä toimia ja interventioita, joilla kavennetaan hyvinvointi- ja terveyseroja.

Monituottajamalliin siirryttäessä onnistuminen tavoitteessa kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja tulee riippumaan siitä, millä tavalla kukin maakunta järjestämisvelvollisena onnistuu palvelujen järjestämisessä siten, että yksittäisen asiakkaan kohdalla palvelukokonaisuudet, - ketjut ja palveluintegraatio toimivat parhaalla mahdollisella tavalla. Tämä tulee lisäämään maakunnan vastuulle tulevia tehtäviä valinnanvapausjärjestelmän myötä. Kukin maakunta voi määrittellä valinnanvapaus järjestelmässä olevien palvelujen laatua, voimavaroja ja saatavuutta koskevia vaatimuksia, joita maakunnan kanssa sopimuksen tekevien tuottajien on noudatettava. Esitysluonnoksen mukaan järjestäjän strategisten tavoitteiden, kuten palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden ja integraation varmistaminen monimutkaistuu monituottajamallissa, kun ne toteutuvat esitysluonnoksen mukaan sopimusohjauksen ja seurannan kautta. Monituottajamalliin liittyvä suoran valinnan palvelujen tuottajien verkostoituminen, alihankinta, maksu- ja asiakassetelien käyttö aiheuttaa maakunnille uudenlaisia haasteita ja hankaloittavat järjestämisvastuun toteuttamista, mikäli maakunnan ohjaussuhteet muuttuvat välillisiksi.

Jatkotyöskentelyssä tuleekin täsmentää maakunnan ohjaukseen liittyvää roolia ja lisätä sopimusohjauksen ja seurannan rinnalle mahdollisuus puuttua yksittäistapauksissa palvelujen toteuttamiseen niissä tilanteissa, joissa ei synny maakunnan ja palvelun tuottajien välille sopimussuhdetta, ja palveluintegraatio ei toimi.

Esitysluonnoksessa kuvatun vaikutusarvioinnin mukaan oletetaan peruspalvelujen vahvistuvan, kun asiakkaiden pääsy suoran valinnan palveluihin todennäköisesti nopeutuu. Väestötiheille alueille muutos tuo todennäköisesti lisää palvelujen tarjoajia ja parantaa siten palvelujen saatavuutta näillä alueilla. Uudistuksen vaikutukset asiakkaiden valinnanmahdollisuuksien tosiasialliseen toteutumiseen ja uudistuksen hyödyt, kuten aiempaa nopeampi pääsy perustason palveluihin, voi tulla jakaantumaan alueellisesti epätasaisesti.

Esitysluonnoksessa on kuvattu kattavasti valinnanvapausmahdollisuudet ja esitysluonnos kohdentuu

palveluntuottajan ja toimipisteen valintaan liittyviin kysymyksiin. Huolellisesti valmisteltu ja ohjattu monituottajamalli mahdollistaa sen, että palvelujen tarjonta lisääntyy myös kasvukeskusten ulkopuolella. Ensiarvoisen tärkeää onkin huolehtia palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta eli siitä, että palveluja on saatavilla riittävästi kohtuullisten asiointimatkojen päästä, mahdollisimman lähellä asiakasta, myös harvaan asutuilla alueilla. Esitysluonnoksessa tai perusteluissa ei ole määritelty ns. lähipalveluja, jotka tulisi järjestää lähellä asiakasta. Tämä vaatii jatkotyöskentelyssä erityistä huomiota tietopohjaan, millä tavalla palvelujen tuottajien toimipisteet tulevat jakautumaan alueellisesti, onko alueita, jotka ovat jäämässä ”katveeseen” tai vaille palveluja ja millä tavalla näille alueille palvelut tullaan järjestämään ja turvaamaan myös harvaan asutuilla alueilla.

Tällä hetkellä palveluntuottajien sijaintitietoja on saatavissa lähinnä rekisteröityjen (luvanvaraiset ja ilmoituksenvaraiset) yksityisten palveluntuottajien osalta, mutta julkisen sektorin palvelujen sijaintitiedot ovat tällä hetkellä vaikeasti saatavissa. Jatkossa nyt valmisteltavana olevan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajia koskevan lainsäädännön uudistamisen myötä myös julkiset palveluntuottajat tulevat rekisteröinnin piiriin, jolloin kaikkien palveluntuottajien sijaintitiedot ovat saatavissa. Jotta palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta voidaan jatkossa arvioida, tulee kaikki käytettävissä oleva tieto olla saatavilla. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan Tilastokeskuksen väestöruutuaineistossa oleva väestönominaisuustieto tulisi jatkossa saada laajamittaisesti ja avoimesti kaikkien tietoa tarvitsevien käyttöön avoimen datan periaatteella.

Palvelujen kohdentaminen heikossa asemassa oleville, paljon palveluja tarvitseville asiakasryhmille, kuten (esim. vanhuksat, vammaiset, työttömät, mielenterveys- ja päihdeongelmaiset tulee olemaan uudistuksessa haasteellista. Näiden ryhmien palvelutarpeet ovat moninaisia ja niihin vastaaminen vaatii resursointia palvelutuotantoon ja myös asiakkaiden ns. positiiviseen erityiskohteluun (hallintolaki). Aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että uudistuksessa varmistetaan, että näille ryhmille mahdollistetaan valinnanvapausmahdollisuudet yhdenvertaisesti. Esitysluonnoksen jatkovalmistelussa tulee huolehtia, siitä että näille erityisryhmille järjestetään erityistä tukea palvelujärjestelmän muutosvaiheen valintatilanteessa. Esimerkiksi asiakkaaksi listautuminen alkaa esitysluonnoksessa esitetyn aikataulun mukaan kaksi kuukautta ennen lainsäädännön voimaantuloa. Esitysluonnoksessa ei tarkemmin määritellä, millä tavalla listautuminen tulee käytännössä tapahtumaan, mutta oletettavaa on sen tapahtuvan sähköisesti. Jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon asiakkaiden mahdollisuudet käyttää sähköisiä palveluja.

Palvelujen järjestämisessä voi tulla eroja maakuntien välillä siinä, miten maakunnat ottavat valinnanvapausmallin käyttöön ja missä laajuudessa, millä tulee olemaan merkitystä myös palvelujen saatavuuden yhdenvertaisuuteen.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapausmalliin siirtyminen merkitsee sekä palvelujärjestelmän että palvelunkäyttäjien aseman syvällistä muutosta. Esitysluonnoksen mukaan asiakkaan valinnanvapauden lisäämisen keskeisenä perusteena pidetään järjestelmän asiakaslähtöisyyden lisäämistä:

Kuten esitysluonnoksessa todetaan, asiakkaalla tulee olla riittävästi kognitiivisia taitoja, kykyä ja halua määritellä omia elämänstrategioitaan ja tavoitteitaan sekä arvioida palveluiden tuottajia ja tehdä päätöksiä. Esitysluonnoksen mukaan asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin tekee palvelun tuottaja ja asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelma tulisi olemaan palveluntuottajien yhteinen, joka laaditaan siellä, missä on ensisijainen vastuu asiakkaan palveluista. Yksittäisen asiakkaan näkökulmasta keskeistä on, miten maakunnan määrittelemät palvelukokonaisuudet, palveluketjut ja palveluintegraatio toimii. Kts. kohta 1 ja 3 tarkemmin.

Palvelujen tuottaminen monituottajamallilla esitysluonnoksessa kuvatulla tavalla vaikuttaa asiakkaan näkökulmasta sekavalta ja monimutkaiselta hallita. Epäselväksi jää, onko missään asiakaskohtaista palvelujen tosiasiallista kokonaiskoordinaatiota? Tuleeko ns. väliinpuotoajia, jotka eivät kykene vaikuttamaan palveluihinsa, mutta jotka eivät kuitenkaan täytä tuetun päätöksenteon kriteereitä. Palvelujärjestelmän uudistuksen alkuvaiheessa tulisivatkin varata sekä valtakunnan että maakunnan tasolla resursseja asiakkaiden neuvontaan ja tukeen kaikille niille, jotka kokevat tukea tarvitsevan.

Palvelujärjestelmän uudistuksen myötä palvelujen kirjon hallinta tulee edellyttävän asiakkailta tietoa, taitoa ja kykyä. Mikäli yksittäisen asiakkaan tarvitsemien palvelujen suunnittelu pirstaloituu usean toimijan tehtäväksi, heikentyy asiakkaan mahdollisuudet tosiasiasa vaikuttaa omien palvelujen suunnitteluun. Aluehallintovirasto pitää keskeisenä asiakkaan vaikutusmahdollisuuksien kannalta, että asiakkaan asianmukainen palvelutarpeen arviointi, asiakassuunnitelman laatiminen ja yksilöllisten tarpeiden mukaisten palvelujen toteutuminen varmistetaan monituottajamallissa. Esityksen jatkovalmistelussa tulee kuvata selkeämmin maakunnan ja suoran valinnan palveluiden palveluntuottajien ja toimintaan liittyvien alihankintaketjujen ja yksittäisten maksusetelituottajien vastuut ja roolit. Yksittäisen asiakkaan edun mukaista ei ole, jos asiakassuunnitelman toteutuminen jää eri toimijoiden yhteistyötahdon ja yhteistyökäytäntöjen varaan.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan valinnanvapauslainsäädäntöä on valmisteltu pitkälti terveydenhuollon palvelujen järjestämisen näkökulmasta sosiaalihuollon palvelujen jäädessä vähemmälle huomiolle. Sosiaalihuollon palvelujen käyttäjien määrä on suuri ja sosiaalihuollon asiakkuudet ovat usein hyvin pitkäaikaisia ja asiakkaiden elämäntilanteet ja mahdollisuudet vaikuttaa palvelujensa järjestämiseen vaihtelevat suuresti eri asiakasryhmillä. Jatkovalmistelussa tulee valinnanvapauslainsäädäntöehdotusta tarkentaa siten,

että myös sosiaalihuollon palvelut ja niihin liittyvät asiakkaan oikeuksiin liittyvät kysymykset tulevat huomioituksi.

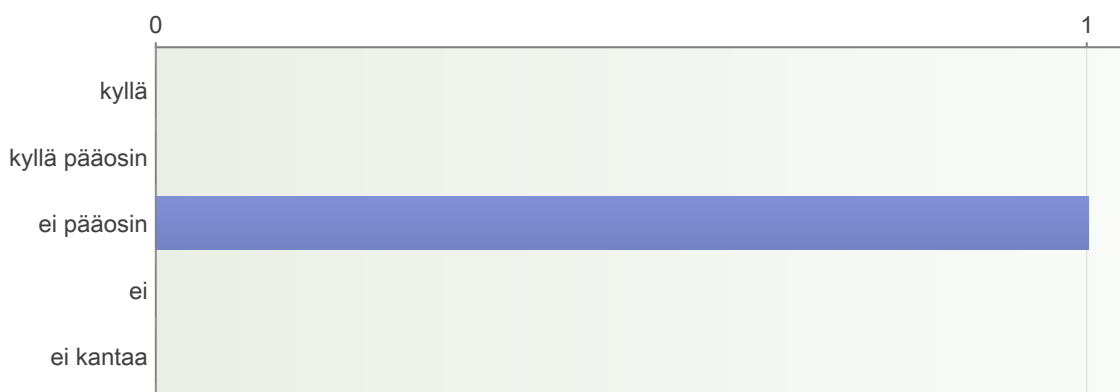
Esitysluonnoksen mukaan asiakasta koskevia päätöksiä tulnaisiin tekemään Sote-keskuksissa. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa tulee erityisesti huolella arvioida, miltä osin päätöksentekoa siirretään yksityisille suoran valinnan tuottajille (Sote-keskuksiin), joka päätöksenteko nykyisin on pääosin organisoitu siten, että se on julkisten toimijoiden virkavastuulla tapahtuvaa toimintaa.

Valinnanvapauslain muutoksenhakusäännösten osalta muistion 31.1.2017 mukaan jatkovalmistelussa tullaan määrittelemään tarkemmin, voiko ja missä tilanteessa asiakas hakea muutosta sote-keskuksen päätöksiin. Aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että asiakkaalle lainsäädännössä mahdollistetaan muutoksenhakuoikeus osana asiakkaan oikeusturvaa ja vaikutusmahdollisuutena itseään koskevissa erityisesti sosiaalihuollon palveluja koskevassa päätöksenteossa. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan päätöksenteon siirtämistä Sote-keskuksiin ns. tosiasiallisena toimintana, jolloin asiakkailla ei olisi mahdollisuutta hakea muutosta saamaansa päätökseen, tulisi rajata tarkka rajaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon sisältölakien muutosten yhteydessä. Mikäli ns. tosiasiallista toimintaa laajennetaan asiakasta koskevaan päätöksentekoon, tulee se näiltä aiheuttamaan jälkikäteisen valvonnan keinojen (kantelut) käytön lisääntymistä ja huomattavaa työmäärän kasvua valvoville viranomaisille, joiden tehtävän tulisi jatkossa painottua enemmän ennakkolliseen valvontaan.

Aluehallintovirasto pitää kannatettavana henkilökohtaisen budjetin käyttöönottoa palvelujen järjestämistapana, joka voi vahvistaa merkittäväällä tavalla asiakkaan itsemääräämisoikeutta, kun asiakas voi vaikuttaa palveluntuottajien valinnan lisäksi myös palvelujen sisältöön. Henkilökohtaisen budjetin käyttöön otto ei ole täysin ongelmaton, mikäli palvelujen järjestämisestä ja integroinnista vastuullisella maakunnalla ei ole juurikaan mahdollisuuksia puuttua asiakkaan ja palvelun tuottajien väliseen sopimussuhteeseen (kts. tarkemmin kohdassa 1)

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

-

Asiakkaalla tulee olla käytettävissään luotettava ja kattava tieto palveluntuottajasta, kustannuksista ja tarjottavien palvelujen laadusta sekä käytettävissä tukea valintojen tekemisessä. Tietojen tulee olla helposti saatavilla ja käytettävissä. Asiakkailla tulee olla myös selkeä käsitys koko järjestelmän toiminnasta ja siitä, mitkä palvelut ovat selkeästi ns. suoraan valittavia ja mistä ne ovat saatavissa, mitkä ovat asiakas- ja palvelusetelitalanteet ja henkilökohtainen budjointi. Palvelujen monimuotoisuus muodostaa asiakkaan näkökulmasta hankalasti hallittavan kokonaisuuden. Esitysluonnoksessa todetaankin (s 80), että palvelujen monimuotoisuus voi muodostaa käytännön tasolla esteitä sille, kuinka kansalainen todellisuudessa on kykenevä hyödyntämään valinnanvapautta tukevia ajateltuja sähköisiä palveluja. Kaikilla ei ole yhtäläisiä mahdollisuuksia tukeutua sähköisiin palveluihin ja ensiarvoisen tärkeää on järjestää informaatio myös muulla tavalla. Jotta asiakkailla olisi riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun, tulee asiakkailla olla käytettävissä relevanttia tietoa ja maksuttomia neuvonta- ja ohjauspalveluja, joissa on huomioitu eri väestöryhmien tarpeet.

Tieto on tällä hetkellä hajallaan eri tahoilla ja yhtenäistä luotettavaa tietolähdettä ei ole olemassa. Asiakkaan kannalta ei ole hyvä ratkaisu se, että asiakas etsii eri lähteistä – mahdollisesti epäluotettavaakin – tietoa valintansa pohjaksi. Mainonta ja muu asiakkaille suunnattu markkinointi tulee kasvamaan ja entistä hankalampaa on tehdä objektiiviseen, puolueettomaan tietoon pohjautuva valinta. Esitysluonnoksessa ehdotetaan toteutettavaksi nk. valinnanvapauden valtakunnalliset tiedonhallintapalvelut, joita käyttäen asiakas saisi tarvittavat tiedot (s. 79). Haasteelliseksi asiakkaan valinnanvapauden toteuttamisen kannalta muodostuu esitysluonnoksen mukainen ajankohta, mistä lukien asiakkailla on mahdollista alkaa käyttämään valinnanvapauttaan, kun listautumismahdollisuus avautuu 1.11.2018 alkaen. Esitysluonnoksen yleisperusteluissa korostetaan ensimmäisen valinnan tärkeyttä (ja pysyvyyttä) palveluntuottajasta. Jatkovalmistelun kannalta tulee olemaan iso haaste, saadaanko tiedonhallintapalvelut valtakunnallisesti järjestettyä lainsäädäntöhankkeen suunnitellussa aikataulussa.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan valinnanvapauden yhdenvertainen toteuttaminen edellyttää valtakunnallisia järjestelmiä. Aluehallintovirasto pitää kannatettavana, että em. tiedonhallintapalvelut järjestetään valtakunnallisesti. Tällaisen tietovarannon muodostaminen tulee viemään runsaasti aikaa ja kireää aikataulu lain voimaantulosta edellyttää nopealla aikataululla tehtävää päätöstä tahosta, joka tulisi koordinoimaan ja vastaamaan valtakunnallisista tiedonhallintapalveluista.

Esitysluonnoksessa todetaan, asiakkaalla tulee olla riittävästi kognitiivisia taitoja, kykyä ja halua määritellä omia elämänstrategioitaan ja tavoitteitaan sekä arvioida palveluiden tuottajia ja tehdä päätöksiä. Kaikilla ei ole tähän valmiutta ja esitysluonnoksen mukaan maakunnan järjestämän tuen tarpeeseen (palveluohjaus ja neuvonta) on varauduttava- huolellisesti.

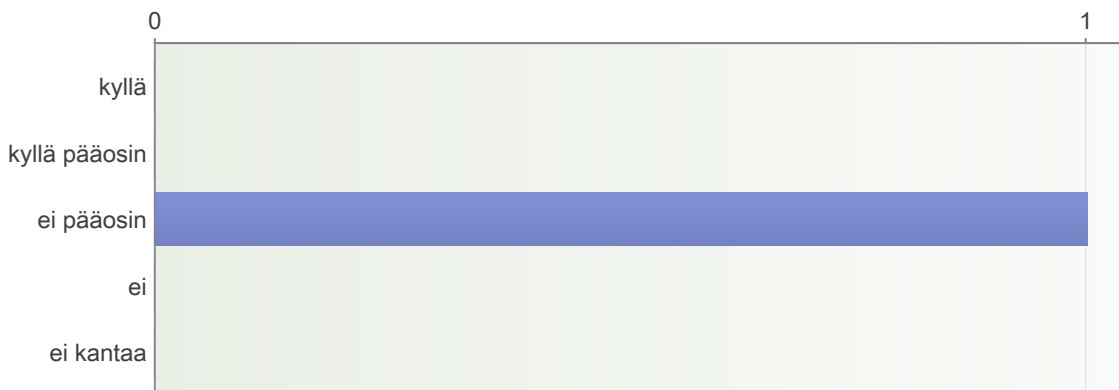
Esitysluonnoksen mukaan jo 12 vuotias voisi itsenäisesti käyttää valinnanvapauttaan, mikäli hänet arvioidaan riittävän kykeneväksi päätöksentekoon. Päätöksenteko kuitenkin edellyttää esitysluonnoksenkin mukaan ”kykyä päättää elämänstrategiastaan ja arvioimaan palveluntuottajia sekä tekemään päätöksiä”. Esitysluonnoksesta ei käy esille, mihin tämä ikäraja perustuu. Lainsäädännön jatkovalmistelussa tulisi vielä arvioida, onko tarpeen mahdollistaa vaihtoehto, että perheenjäsenten palveluntuottajat ovat eri tahoja ja erilaisilla perusteilla. Viranomaisten kaikessa toiminnassa tulee ottaa huomioon lapsen etu. Perhe on kompakti yksikkö ja koko perheen kokonaistilanteella on vaikutusta myös alaikäisen lapsen palveluihin ja niiden toteuttamiseen. Jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon lapsen oikeudet ja lapsen itsemääräämisoikeus, mutta se ei saa johtaa siihen, ettei asiakas tule autetuksi olemassa olevilla palveluilla, jos kokonaistilanne ei ole helposti hallittavissa tai aiheuttaa ristiriitaa perheen sisällä. Lapsen huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua lapsen palvelujen järjestämiseen ja toteuttamiseen ja valita tuottaja, jotta he voivat täyttää vanhemman

velvollisuudet lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lainsäädännön mukaisesti. Sen sijaan lapsella tulisi olla mahdollisuus valita terveyden- ja sosiaalihuollon ammattihenkilö, joka palvelua toteuttaa.

Suoran palvelun tuottaja voi tuottaa palvelun asiakkaalle antamalla maksuseteli, mikä monimutkaistaa asiakkaan valintatilannetta. Maksusetelin arvon määrittelee asiakkaan valitsema sote-palveluntuottaja (sosiaali- ja terveyskeskus/suunhoidon yksikkö). Ehdotusluonnoksen mukaan maksusetelillä asiakas voi hakeutua valitsemansa palveluntuottajan palveluun ja korvauksen tulisi olla sen suuruinen, että asiakas voisi tosiasiasa saada palvelun kohtuulliselta etäisyydeltä. Asiakkaat tulevat asumaan eri etäisyyksillä palveluista, millä tulee olemaan vaikutusta palvelun kokonaiskustannuksiin ja myös palvelusetelin arvoon. Lainsäädännön jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota siihen, millä tavalla korvaustaso määritellään, jotta asiakkaan omavastuu ei nouse liian korkeaksi ja turvataan asiakkaan tosiasialliset mahdollisuudet saada sopiva ja käyttää valinnanvapauttaan tuottajan valinnassa.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esitysluonnoksessa kuvattu valinnanvapauslainsäädäntö on vahvasti terveydenhuoltopainotteinen. Esitysluonnoksen mukaan kuvattu monituottajamalli, jossa keskeinen väline toteuttaa palveluintegraatiota on palvelutarpeen arviointiin pohjautuva asiakassuunnitelma. Yksittäisen asiakkaan näkökulmasta keskeistä on, miten maakunnan määrittelemät palvelukokonaisuudet, palveluketju ja palveluintegraatio toimivat. Keskeistä on asiakassuunnitelman laatiminen ja velvollisuus noudattaa sitä. Asiakkaan käyttäessä kaikkia lain mahdollistamia monituottajamallin valinnanmahdollisuuksia hajaantuvat asiakkaiden palvelut usealle eri toimijalle. Tämä tulee vaikeuttamaan palvelujen yhteensovittamista, mikä on omiaan aiheuttamaan asiakkaiden ”pompottelua” palveluntuottajalta toiselle.

Asiakkailla on myös usein vaikeuksia itse arvioida esim. terveydenhuollon palvelutarvetta, johon hän tarvitsee terveydenhuollon ammattihenkilön apua löytääkseen sopivan ja oikean palvelun. Sama koskee myös laajoja sosiaalihuollon palvelukokonaisuuksia.

Keskeistä on palvelutarpeen arviointi, jossa tunnistetaan asiakkaan palvelutarpeet. Asiakassuunnitelma (ja

ilmeisesti sitä edeltävä palvelutarpeen arviointi) laadittaisiin siellä, missä on ensisijainen vastuu palveluista. Asiakkaan palvelutarpeita vastaavan palvelukokonaisuuden yhteen sovittaminen ja asiakkaan mahdollisuus tosiasiallisesti vaikuttaa esimerkiksi palvelusetelillä tuotettujen palveluntuottajien valintaan voi käytännössä muodostua ongelmalliseksi. Maakunnan velvollisuus vastata palveluintegraatiosta tulee olemaan erityisen haastavaa, kun esitysluonnoksen mukaan maksu-, asiakassetelillä ja henkilökohtaisella budjetilla tuotetut palvelut eivät ole maakunnallisen hallinnollisen ohjauksen piirissä. Lisäksi oman haasteensa tuo se, että maakunnan ja kaikkien tuottajien välille ei synny sopimussuhdetta, jossa toiminnan ehtoja voisi täsmentää.

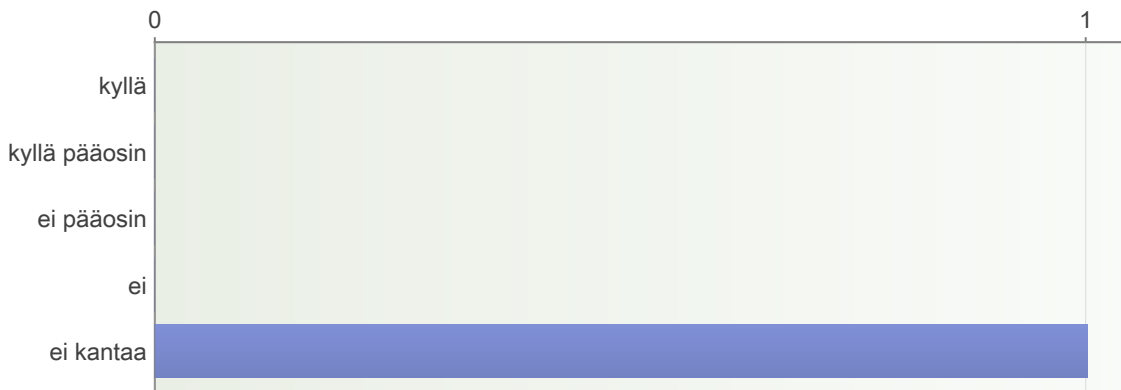
Esitysluonnoksessa on kuvattu tunnistetut riskit ja jatkovalmistelussa tuleekin kiinnittää huomiota asiakaskeskeisen integraation toteutumiseen hoitokokonaisuuksissa ja palveluketjuissa.

Palvelukokonaisuudesta vastaavan maakunnan rooli palvelujärjestelmän toiminnan ohjaamisessa ja väestön palvelukokonaisuuksien koordinoimisessa ja varmistamisessa sekä valinnanvapauden piiriin tulevien palveluiden sisällön määrittämisessä jää luonnosehdotuksen perusteella melko heikoksi. Esitysluonnoksessa on kuvattu lähinnä sopimusohjaukseen liittyviä keinoja.

Jatkovalmistelussa tulisi selkeästi määritellä sekä maakunnan että yksityisen suoran valinnan palveluntuottajan roolit ja vastuu jotta vastuu palvelujen yhteensovittamisesta ei hämähärry ja johda palveluiden uudelleen pirstoutumiseen. Jatkovalmistelussa tuleekin varmistaa, että palvelujen järjestämisestä vastuussa olevalla maakunnalla tulee olla käytettävissään riittävän vahvat keinot sopimusohjauksen ja seurannan lisäksi, jotta asiakas saa kaikki tarvitsemansa palvelut asianmukaisesti.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

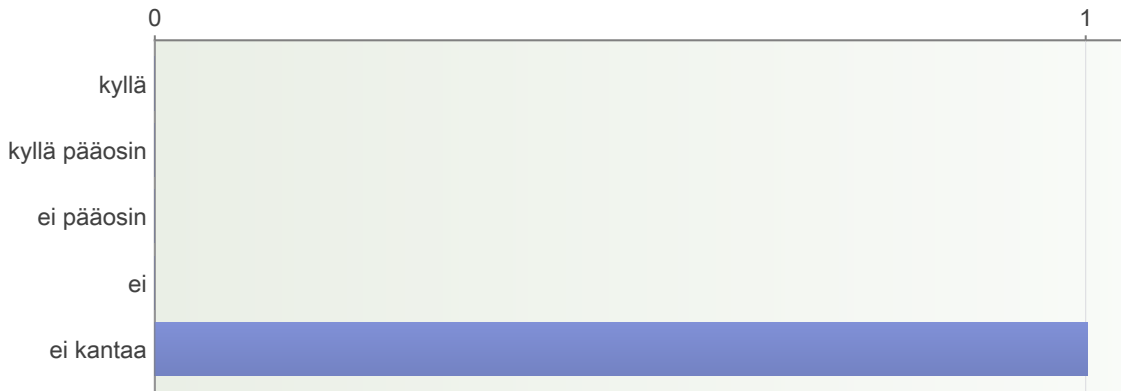

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittäväällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

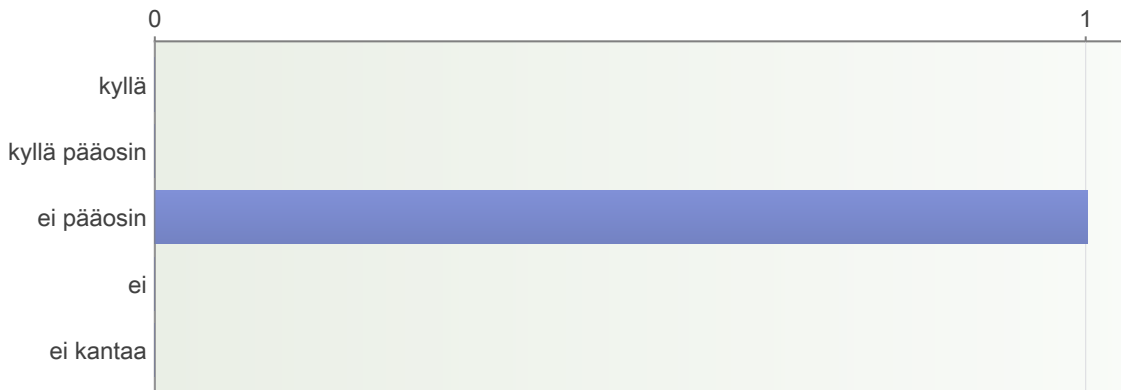

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvakuista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiöittettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määrittellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Kuten esitysluonnoksessa todetaan, perustuslain edellyttämän täsmällisyyden ja maakunnille delegoidun päätöksenteon tarkkarajaisuus edellyttää jatkotyöskentelyssä lakiin otettavaksi tarkemmat kriteerit, millä perusteella maakunta määrittelee laajennettuun perustason kuuluvat palvelukokonaisuudet.

Terveydenhuollon osalta säädöstekstilunnonksen tarkennuksessa tuodaan esille, että muita kuin sairaalaympäristössä tehtäviä toimenpiteitä voitaisiin siirtää hoidettavaksi Sote-keskuksissa. Esityksen perusteluissa on avattu, mitä palvelut voisi olla tarkemmin. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan asiakasnäkökulmasta erikoissairaanhoidon käsitteenä voisi olla edelleen informatiivisempi ja sisällön yksityiskohtainen määrittely tulisi tapahtua palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien määrittelyn yhteydessä.

Esitysluonnos on laadittu pitkälti terveydenhuollon näkökulmasta, kuten myös tämän luvun säännökset. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan sosiaalihuollon palvelukokonaisuus esitysluonnoksessa jää hyvin vajaaksi eikä esitysluonnoksen perusteella saa selkeää kuvaa siitä, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan yhtiöittettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen palvelujen piiriin. Esitysluonnoksessa mainitaan sosiaalihuoltolain 6§:n mukainen sosiaalihuollon ohjaus ja neuvonta sekä vanhuspalvelulain 12 §:n mukainen neuvonta ja ohjaus, joiden osalta työnjako suoran valinnan Sote-keskuksen ja maakunnan välillä on suhteellisen selkeä.

Esitysluonnoksen mukaan Sote-keskuksissa tuotettaviin laajennetun perustason palveluihin kuuluisivat asiakkaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti tarvitsemat, sosiaalihuoltolain 14 §:n 1 momentin mukaiset palvelut.

Voimassa olevan sosiaalihuoltolain mukaisista palveluista selkeästi tilapäisiä ovat sosiaaliohjaus, kasvatus- ja perheneuvonta. Osa em. säännöksen mukaisista palveluista puolestaan ovat asiakkaan tarpeesta riippuen joko tilapäistä tai pitempiaikaista, kuten perhetyö, kotipalvelu, kotihoito ja sosiaalityö. Ehdotuksen mukaan Sote-keskuksesta voidaan ohjata asiakas tarpeen vaatiessa maakunnan liikelaitoksen palveluihin, mikäli palveluntarve on pitempiaikainen lainsäädännössä tarkemmin kuvatuilla kriteereillä arvioituna. Tällä hetkellä näistä palveluista tehdään voimassa olevan lainsäädännön mukaan sekä määräaikaisia että toistaiseksi voimassa olevia päätöksiä. Voimassaolevan sosiaalihuoltolain 14§:n 1 momentissa mainituista palveluista asumispalvelut ja laitospalvelut sekä liikkumista tukevat palvelut ovat eivät ole luonteeltaan tilapäisiä. Näissä tilanteissa voimassa olevan lainsäädännön mukaan päätökset tehdään toistaiseksi ja päätöksenteko edellyttää laajaa palvelutarpeen arviointia ja palvelusuunnitelmien laatimista. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa tulee arvioida ja perusteluissa tarkentaa kunkin em. lainsäädännön mukaisen palvelun osalta erikseen, mitkä ja miltä osin sosiaalihuoltolain 14 § 1 momentissa mainituista palveluista soveltuvat suoran valinnan laajennettuihin palvelukokonaisuuksiin ja selkeästi rajata ulkopuolelle ne palvelukokonaisuudet, jotka edellyttävät maakunnan liikelaitoksen päätöksentekoa.

Esitysluonnoksessa jää epäselväksi, kuuluvatko terveydenhuoltolain 15 §:n mukaiset neuvolapalvelut esitysluonnoksessa mainittuihin palvelukokonaisuuksiin. Esitysluonnoksen 15 § 2 momentissa on mainittu vain terveydenhuoltolain 13 §, joten oletettavaa on, ettei neuvolapalveluja ole tarkoitettu sisällytettävän näihin palvelukokonaisuuksiin. Neuvolapalvelut ovat olennainen osa perusterveydenhuoltoa, mikä puoltaa näkemystä, että ne tulisi integroida tiiviisti muihin perustason palveluihin. Sote-uudistuksen mukaan kuntien tehtäväksi jää oppilas- ja opiskelijaterveydenhuolto, jolla on myös kiinteä yhteys neuvolapalveluihin.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan neuvolapalvelujen osalta otettava huomioon, että esim. lapset ovat esityksen mukaisesti 0-7 ikäkaudella suoran valinnan palveluissa ja oppivelvollisuuden ajan 7-16 ikäkaudella kuntien järjestämissä palveluissa. Mikäli palvelu tulee jatkossa olemaan suoran valinnan palveluvalikoimassa, tulee huolehtia, että tiedon välittäminen perustason palveluista kuntien järjestämän oppilas- ja opiskelijahuollon välillä toimii saumattomasti, mikä edellyttää sekä tietoteknisiä että tarkkaan sovittuja/määriteltyjä toimintatapoja.

Esitysluonnoksessa jää epäselväksi jää kuuluvatko kuntotuspalvelut, päihdehuollon palvelut ja saattohoitopalvelut sosiaali- ja terveystieteiden palveluihin ja jos, miltä osin. Jatkovalmistelussa tulee selkiyttää lainsäädännöksiä tältä osin.

Sosiaalihuoltolain mukaisten päätösten teko ja julkisenvallan käyttäminen tulee jatkovalmistelussa selkiyttää tarkasti. Ongelmalliseksi muodostuu julkisen vallan käyttö, kun viranomaistehtäviä siirrettäisiin maakunnan ulkopuolelle. Jatkovalmistelussa tulee esitystä selkiyttää päätöksen teon osalta, mistä palveluista tehdään muutoksenhakukelpoiset päätökset Sote-keskuksissa (virkavastuu-, rikosvastuu) ja mitkä päätöksistä tulee sisältämään sellaista merkittävää julkisen vallan käyttöä, joka edellyttää maakunnan liikelaitoksen tekemää muutoksenhakukelpoista päätöstä.

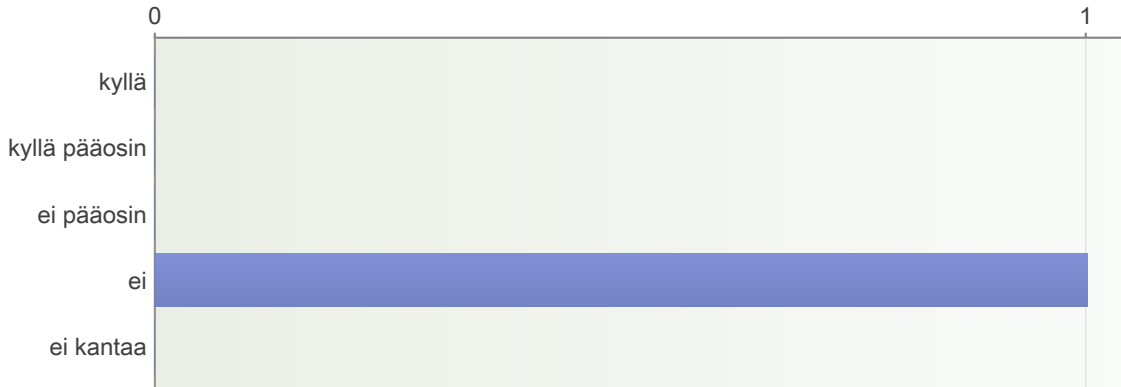
19. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- kts. edellä

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Säännöksen mukaan suoran valinnan palveluntuottajan tulisi antaa maksuseteli asiakkaalle, joka sen avulla voi valita palveluntuottajan suoran valinnan palvelukokonaisuuksiin sellaisissa yksittäisissä toimenpiteissä ja palveluissa, jotka ovat palvelukokonaisuuden itsenäisiä osakokonaisuuksia.

Esitysluonnoksen mukaan (s. 84) todetaan, että integraation toteuttaminen on monituottajamallissa haastavaa, koska palvelutuotanto ei ole maakunnallisen hallinnollisen ohjauksen piirissä. Lisäksi oman haasteensa tuo se, että maakunnan ja kaikkien tuottajien välille ei synny edes sopimussuhdetta, jossa toiminnan ehtoja voisi täsmentää. Maakunta kuitenkin on vastuussa palvelujen järjestämisestä. Jos osakokonaisuuksien palveluntuottaja ei ole missään sopimussuhteessa maakuntaan tai suoravalinnan palveluntuottajaan, syntyy maakunnan näkökulmasta tilanne, jossa sillä ei ole mitään ohjaus- ja vaikuttamismahdollisuutta näiden itsenäisten palvelukokonaisuuden osakokonaisuuden suhteen. Esitysluonnoksen mukaan maakunta ei tosiasiallisesti pysty vastaamaan maksusetelillä hankitusta palveluista.

Jatkovalmistelussa tulee kiinnittää huomiota asiakaskeskeisen integraation toteutumiseen hoitokokonaisuuksissa ja palveluketjuissa. Maakunnalla tulee olla ohjausmahdollisuus ja käytettävissään riittävän vahvat keinot, jotta asiakas saa kaikki tarvitsemansa palvelut asianmukaisesti ja maakunta voi täyttää lakisääteisen tehtävänsä palvelujen järjestäjänä (kts. aiemmin kohdat 1, 3 ja 4).

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

23. Vapaamuotoiset huomiot.

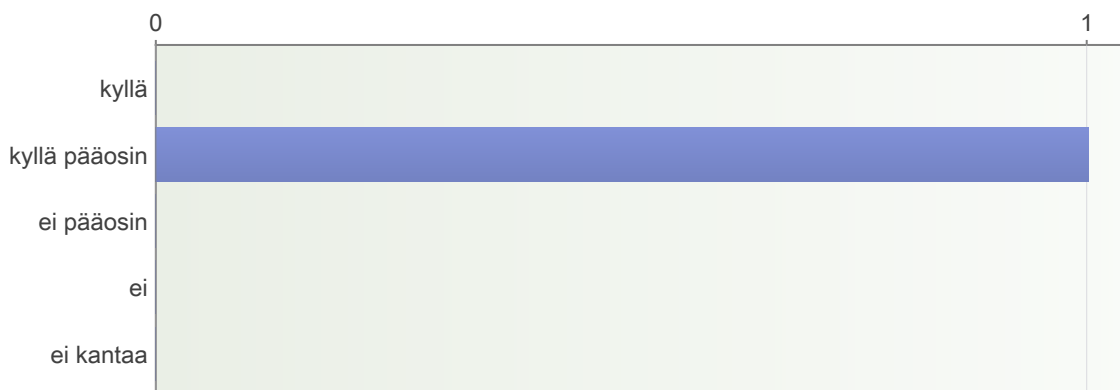
Vastaajien määrä: 1

- Esitysluonnoksen mukaan suoran valinnan palvelun tuottajalla säilyy aina kokonaisvastuu yksittäisen asiakkaan saamasta palvelukokonaisuudesta sekä palvelun laadusta ja vaikuttavuudesta myös tilanteissa, kun asiakas käyttää mahdollisuuttaan valita maksusetelillä palveluntuottaja. Kokonaisvastuu palvelukokonaisuuksien "itsenäisten osakokonaisuuksien" laadusta ja vaikuttavuudesta edellyttää palveluntuottajalta mahdollisuutta valvoa näitä itsenäisten osakokonaisuuksien palveluntuottajia. Esitysluonnoksesta saa käsityksen, että myös Sote-keskuksen/suunhoidon yksikön ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet maksusetelipalvelun tuottajaan nähden voi jäädä heikoksi tilanteessa, jossa asiakkaan valitsemalla palvelun tuottajalla ei ole sopimusta.. Esitysluonnoksessa ei ole säännöksiä, millä tavalla "kokonaisvastuu" toteutetaan käytännössä. Laadun ja vaikuttavuuden arviointiin tarvittavat mittarit tulisi olla yhtenäiset valtakunnallisesti.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa tulisi selkiyttää suoran valinnan palveluntuottajan roolia sekä mahdollisia keinoja valvoa itsenäisten osakokonaisuuksien palveluntuottajien toimintaa, jotta suoran valinnan palveluntuottaja voi täyttää veloitteensa vastata yksittäisen asiakkaan saamasta palvelukokonaisuudesta. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan lainsäädännössä tulisi olla säännökset ilmoitusvelvollisuudesta joko maakunnan liikelaitokselle, rekisterinpitäjälle tai valvoville viranomaisille, mikäli palveluntuottajan palvelu ei ole asianmukaista.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

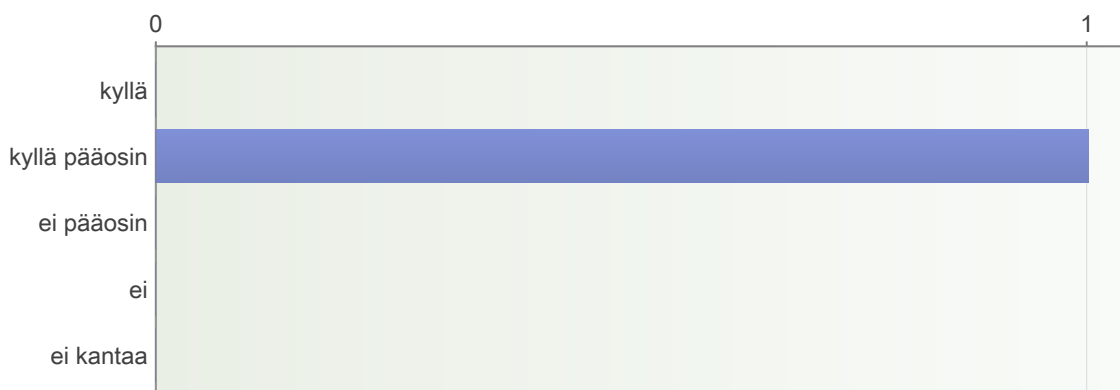
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esitysluonnoksen mukaan asiakkaalla olisi laajat mahdollisuudet hankkia tarvitsemansa palvelut valitsemiltaan palveluntuottajilta. Tietoa maksusetelipalveluntuottajista tulee asiakkaan saada suoran valinnan palveluntuottajalta. Millä tavalla varmistetaan asiakkaan oikeus saada relevantti ja objektiivinen tieto palveluntuottajista valintapäätöksen pohjaksi? Ongelmalliseksi voi myös muodostua asiakkaan kyky ja valmiudet koordinoida itse yhteen palvelukokonaisuutensa, mikä edellyttää riittävää tietoa sairauksista ja palvelutarpeistaan. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa olisi selvitettävä myös maksusetelillä palveluja tuottavien osalta mahdollisuus kerätä asiakkaiden tarvitsemaa tietoa ja julkaista tiedot valtakunnallisen tiedonhallintapalvelun kautta.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

27. Vapaamuotoiset huomiot.

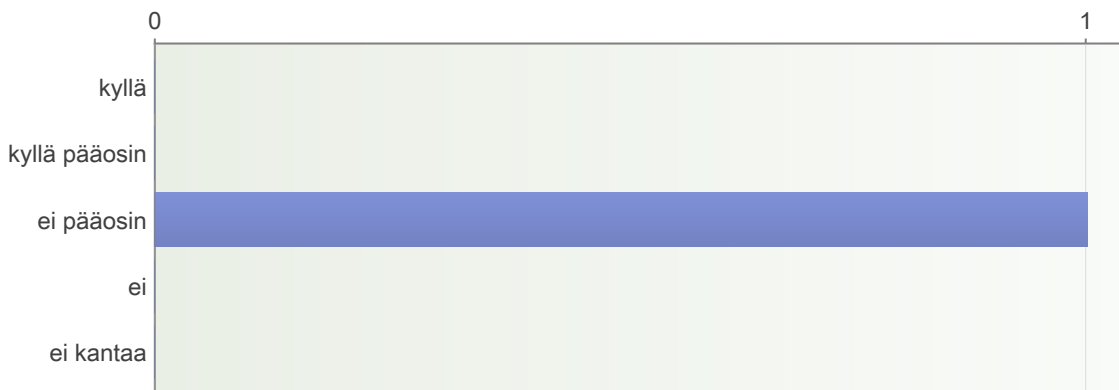
Vastaajien määrä: 1

- Asiakas saa muut kuin suoran valinnan palvelut sen maakunnan liikelaitokselta, jonka asukas hän on luonnosehdotuksen pääsäännön mukaan. Esitysluonnoksessa esitetyn mukaan asiakkaalla on riittävä valinnanmahdollisuus. Asiakkaan kannalta tulee kuitenkin olemaan haasteellista jo sinällään valita suoran valinnan perustason ja laajennetun perustason palveluntuottajat. Esitysluonnoksen 4 luvun mukaisen maakunnan liikelaitoksen perustason ja laajennetun perustason toimipisteiden sekä erityistason toimipisteenvaihtoa tulisi tehdä asiakkaalle mahdollisimman helpoksi ja selkeäksi, mikä edellyttää jatkovalmistelun osalta eri palveluntuottajatahojen tehtävien ja roolien selkiyttämistä (kts. tarkemmin kohta 8a).

Jatkovalmistelussa tulee myös selkiyttää, missä tilanteissa valintaoikeutta tullaan rajaamaan tai sitä ei mahdollisesti ole käytettävissä, kuten esimerkiksi lastensuojelun tai päihde- ja mielenterveyspalvelujen erityistilanteiden osalta (merkittävää julkisen vallan käyttöä edellyttävät tilanteet).

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

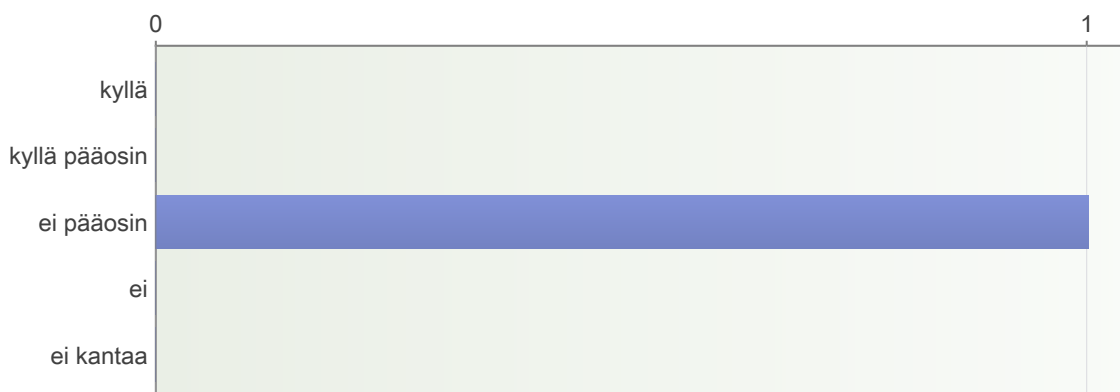
29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelin käyttöön otto lisäisi asiakkaiden valinnanvapautta merkittävästi. Esitysluonnoksen mukaan maakunta päättää tarkemmin, missä palveluissa asiakasseteli otetaan käyttöön ottaen huomioon säännöksessä asetetut reunaehdot ja veloitteet. Terveydenhuollon alalla säännös voi pirstoa nykyisen erikoissairaanhoidon vaikeaksi hallittavaksi kokonaisuudeksi. Asiakassetelimenettelyyn liittyy suuri riski, että yksittäisen asiakkaan palvelut pirstoutuvat pahimmillaan hyvinkin pieniin kokonaisuuksiin (koko palvelukirjo tilanteessa, jossa asiakkaalla paljon palveluja) eri tuottajille eri perus- ja laajennetuilla tasoilla. Sote-integraatio muodostuu hyvin haastavaksi (kts. tarkemmin kohdat 1, 4 ja 8d).

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

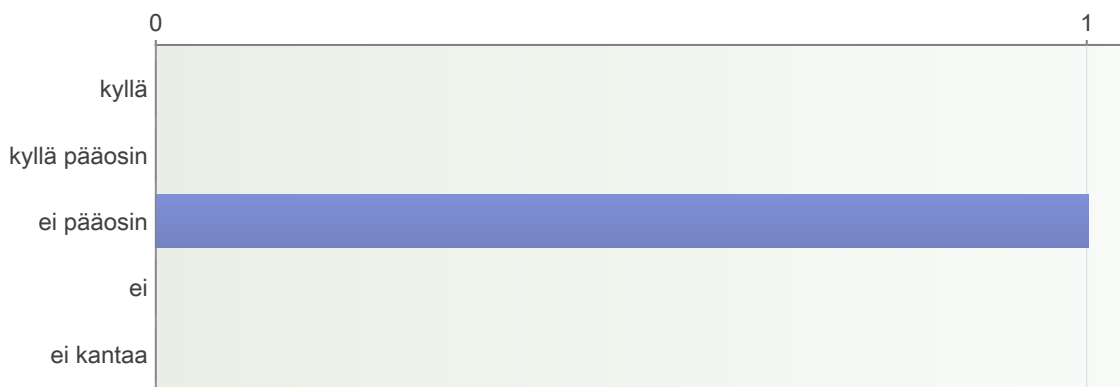
31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Mikäli asiakkaan palvelut pirstoutuvat kokonaisuutena usealle tuottajalle, järjestämisvastuun näkökulmasta asiakassetelijärjestelmä esitysluonnoksessa kuvatulla tavalla ei tuo riittäviä ohjaus- ja vaikutusmahdollisuuksia. Maakunnan ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet asiakassetelijärjestelmän osalta ovat samalla tavalla ongelmallisia kuin maksusetelipalveluntuottajan kohdalla (kysymys 8b). Asiakas voi valita palvelun tuottajan, joka rekisteröity palveluntuottajarekisteriin, jonka kanssa maakunnalla ei välttämättä ole olemassa mitään sopimusta. Maakunnan mahdollisuudet vaikuttaa rajoittuu asiakassetelin sisältöön.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esitysluonnoksen asiakassetelijärjestelmää koskevat säädösehdotukset 21 § ja 22 § :ksi on kirjoitettu maakuntia hyvinkin velvoittavaan muotoon. Luonnoksen 21§:n mukaan maakunnalle säädetään velvoite käyttää asiakasseteliä riittävässä määrin sen varmistamiseksi, että muissa kuin suoran valinnan palveluissa toteutuu asiakkaan valinnanvapaus. Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että 15 % näiden palveluiden kokonaiskuluista tulisi olla asiakassetelin piirissä. Ehdotusluonnoksen mukaan asiakkaalla on oikeus kieltäytyä hänelle tarjotusta asiakassetelistä, jolloin maakunnan liikelaitoksen on vastattava asiakkaan sote-palveluista muulla tavalla, perustelujen mukaan lähinnä ostopalveluja. Ehdotusluonnoksen mukainen 15 %:n rajausta sitoo maakuntaa tiukasti palvelujen järjestämisessä. Ehdotusluonnoksen mukainen säännös perusteluineen näyttäisi velvoittavan maakunnan liikelaitosten ulkopuolisten palvelujen käyttöön ilman, että asiakas voisi valita maakunnan liikelaitoksen palveluntuottajaksi niin halutessaan.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esitysluonnoksen mukaan asiakas olisi palvelutarpeen arvioinnissa ja asiakassuunnitelman laatimisessa entistä aktiivisempänä toimijana. Asiakkaan palvelujen suunnittelu olisi yksilökeskeistä ja henkilökohtaisen budjetin perusteella asiakas valitsisi itse palvelun sisällön ja palveluntuottajan. Asiakkaan tosiasialliset mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen tulee hyvin pitkälle riippumaan henkilökohtaisen budjetin suuruudesta. Esitysluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (s 22) todetaan, että henkilökohtaisessa budjetissa asiakkaan omavastuuosuus palvelujen kustannuksista olisi sama kuin muulla tavalla järjestetyissä palveluissa. Asiakas voisi sopia palveluntuottajan kanssa, että hän hankkii lisäpalveluja omalla, henkilökohtaisen budjetin ulkopuolisella rahalla. Henkilökohtaisen budjetin suuruus tulee olla sellainen, etteivät asiakkaiden yhdenvertaiset mahdollisuudet palveluihin vaarannu.

Asiakkaan ja palveluntuottajan välille ei syntyisi sopimusta eivätkä asiakkaat olisi palveluja käyttäessään kuluttajan asemassa. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan tämä asiakasryhmä on tärkeää jättää kuluttajariitojen ulkopuolelle ja hoitaa asiakkaiden oikeusturvakysymykset muulla tavalla. Itse rahoitettujen palvelujen osalta lienee tilanne kuitenkin toinen? Tältä osin tulisi jatkovalmistelussa selkiyttää rajanveto ja asiakkaan oikeusturvakysymykset tilanteissa, jossa asiakkaalla on sekä henkilökohtaisen budjetin että itse maksettuja palveluja samanaikaisesti.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Aluehallintovirasto pitää tuettua päätöksentekoa koskevia säädösehdotuksia kannatettavina. Esitysluonnoksen säännösehdotukset tuetusta päätöksenteosta on uusi elementti potilaan/asiakkaan tueksi valintatilanteisiin. Valinnanvapauslainsäädäntö esitysluonnoksen mukaan tulee sisältämään asiakkaalle ja potilaalle erilaisia valintatilanteita ja –mahdollisuuksia, joiden tekemiseen asiakkaalle syntyy tarve saada tukea. Tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset ovat tarpeen monimutkaisten asiakokonaisuuksien ja asiakkaan henkilöä koskevien päätösten teon tukemiseksi, jos henkilöllä itsellään ei ole edellytyksiä oman tahtonsa ilmaisemiseen ja muodostamiseen ilman tukea.

Esitysluonnoksen mukaan maakunta voi tehdä päätöksen potilaan/asiakkaan päätöksen teon tukemisesta, jos potilaalla/asiakkaalla on pysyvästi, pitkäaikaisesti tai toistuvasti vaikeuksia muodostaa tai ilmaista sosiaali- ja/tai terveydenhuoltoaan koskeva tahtonsa tai ymmärtää sosiaali- ja/tai terveydenhuoltoaan koskevia selvityksiä ja hän ei saa soveltuvaa ja riittävää tukea muun lainsäädännön nojalla.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa tulisi määritellä, millä tavalla ja kriteereillä asiakkaan tilanne tullaan arvioimaan, onko tuettuun päätöksentekoon tarvetta. Tuetun päätöksenteon kaltainen järjestelmä olisi tarpeen sosiaali- ja terveydenhuollossa muutenkin kuin liittyen valinnan vapauteen, jolla voitaisiin tässä yhteydessä korjata mm. mielenterveyslain mukaisten perusoikeuksien rajoittamispäätösten ilmoitusten ja pakkohoitopäätösten tiedoksi antamiseen liittyen.

Tulisiko asiakkaalle mahdollistaa tuettu päätöksenteko myös tilannekohtaisesti? Käytännössä asiakkaalla voi olla todellinen tarve tuettuun päätöksentekoon tilanteessa, jossa esimerkiksi omaiset ja läheiset ovat erimielisiä asiakkaan palvelujen järjestämisestä ja asiakas itse ei kykene omaisten keskinäisen riitelyn rasittamana tuomaan esille omaa tahtoa ja toiveitaan? Esitysluonnoksessa tulisi myös ottaa huomioon alaikäisten lasten tilanne päätöksenteossa. Alaikäisten lasten tilanteet ovat nykyisin entistä haastavampia lapsen asioista päätettäessä mm. esimerkiksi perhesijoitus- ja avioerotilanteissa, joissa käytännössä syntyy hyvinkin hankalasti ratkaistavia tilanteita, kuka käyttää lapsen rinnalla puhevaltaa lasta koskevissa asioissa. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan tarve tuettuun päätöksen tekoon näissä tilanteissa on, jotta asiakkaan ja lapsen etu toteutuu päätöksenteossa.

Luonnosehdotuksen mukaisesti tuetun päätöksen tekoa koskevassa järjestetyssä palvelussa syntyy ongelmallinen tilanne, kun henkilöllä voi olla useita päätöksenteossa tukevia henkilöitä samaan aikaan. Löytyykö ja mistä asiakkaan tuntevia päätöksenteossa tukevia henkilöitä, jotta luottamus syntyy asiakkaan ja päätöksen teossa tukevan henkilön välille? Esitysluonnoksen mukaan tukevia henkilöitä voisivat olla omaisen

ja läheisten lisäksi esimerkiksi järjestöissä toimivat vapaaehtoistyöntekijät, maakuntien vastavuoroisuuden perusteella toisilleen osoittamat maakunnan työntekijät tai palvelu voitaisiin hankkia muilta tuottajilta. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan vapaaehtoistyöntekijöiden tai maakuntien vastavuoroisuuteen perustuva tuettu päätöksenteko tuntuu epärealistiselta. Esityksessä on ristiriitaa, onko tukihenkilön tunnettava henkilö, jotta voi toimia tukihenkilönä vai ei? Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan myös omaisten ja läheisten rooli suhteessa tuettuun päätöksentekoon tilanteissa, jossa henkilö olisi muu kuin omainen/läheinen, tulee jatkovalmistelussa ottaa tarkemmin huomioon.

Päätöksen teossa tukevan henkilön kelpoisuusehtoihin/koulutusvaatimuksia ei esitysluonnoksessa tuoda esille. Lähinnä ehtona voitaneen pitää esitysluonnokseen kirjattua "...saattaisi olla tarpeellista varmistua siitä, että ehdotettu henkilö kykenee hyvään yhteistyöhön potilaan kanssa". Tärkeää on myös se, että tuki henkilö kykenee hyvään yhteistyöhön niiden ammattihenkilöiden kanssa, jotka joko tekevät viimekädessä hoitopäätökset (esim. lääkäri) tai muu ammattihenkilö, jonka kanssa asiakkaan asiaa hoidetaan. Kuten esitysluonnoksessa todetaan asian laatu ja laajuus voivat aiheuttaa vaatimuksia päätöksenteossa tukevan henkilön valintaan.

Aluehallintovirasto katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi ottaa huomioon, että asiakkaan kannalta katsottuna tuettu päätöksenteko kuitenkin edellyttää ammatillista osaamista, jotta tukihenkilöllä on edellytykset toimia asiakkaan tukena päätöksentekotilanteessa. Päätöksenteossa tukeva henkilö ei kuitenkaan toimi "asiakkaan asiamiehenä". Asiakas tulee todennäköisesti kuitenkin tarvitsemaan myös apua mahdollisissa muutoksenhakua koskevissa prosesseissa, joten tältä osin tulisivatkin esitysluonnoksen jatkovalmistelussa ottaa huomioon myös asiakkaan oikeusturvaan liittyvät kysymykset ja arvioida tarkemmin mm. kysymys edunvalvojan määräämisestä henkilöä koskevien asioiden hoitamiseksi tai ainakin muutoksenhakuasian hoitamiseksi, jos henkilö, joka tukee päätöksen teossa, ei toimi asiamiehenä.

Esitysluonnoksen mukaan maakunta tekisi päätöksen asiakasta tukevasta henkilöstä. Tämä edellyttänee jonkinlaista vastikkeellista palvelua, josta aiheutuu kustannuksia (mm. ostopalvelut). Esitysluonnoksessa ei ole kuvattu, millä tavalla kustannukset tuetusta päätöksenteosta katetaan. Kustannukset jäänevät maakunnan vastattavaksi ainakin joissakin tilanteissa.

Potilas- ja asiakaslakia muutettaessa jatkovalmistelussa tulisi ottaa huomioon myös erilaiset muut järjestelyt, jotka asiakas on voinut tehdä, kuten hoitotahto ja edunvalvontavaltuutukset. Asiakkaita tulisivatkin kannustaa tekemään omaa hoitoa tai/ja hoivaa koskevat tahdonilmaisut silloin, kun vielä kykenevät ne tekemään. Näistä muista vaihtoehdoista informoimista asiakkaille tulisivatkin korostaa ja lisätä voimallisesti, jolloin ainakin joidenkin asiakasryhmien tarve tuettuun päätöksentekoon vähenee.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

39. Vapaamuotoiset huomiot.

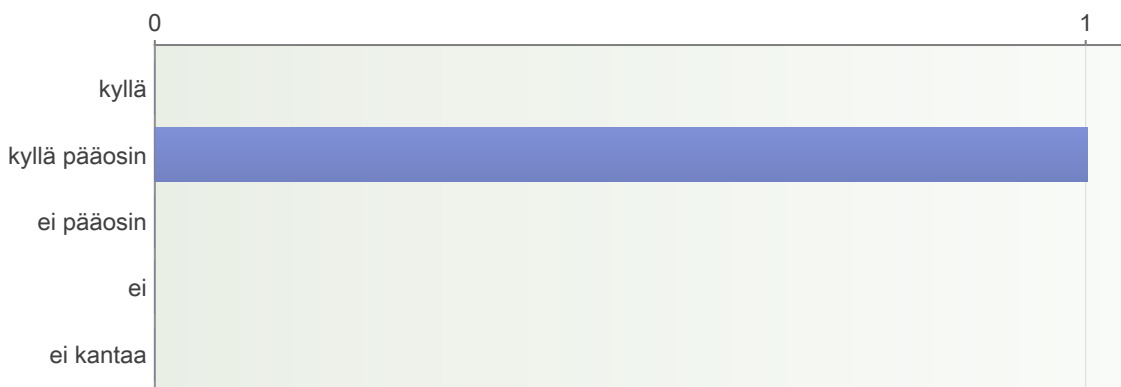
Vastaajien määrä: 1

- Tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettely tulee aiheuttamaan maakunnille runsaasti resursointia vaativia tehtäviä. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan tuottajille asetettavissa ehdoissa tulisi hyödyntää kansallisia mittareita ja indikaattoreita siten, että kriteerien asettaminen ja niiden toteutumisen seuranta voidaan toteuttaa osana kansallista tietojärjestelmäkokonaisuutta. Jatkovalmistelussa on sovittava yhteen valvonta/rekisteriviranomaisen palveluntuottajarekisterin ja maakunnalle tehtävän ilmoittautumisen sekä toiminnan tietosisältö. Ne tulee rakentaa ja toteuttaa laajassa yhteistyössä hyödyntäen eri viranomaisissa syntynyttä tietoa ja rekistereitä. Esimerkiksi valvontaviranomaisilla on kattava rekisteri sosiaali- ja terveyspalvelujen yksityisistä tuottajista ja muuta valvonnan myötä syntynyttä tietoa. Valvova viranomainen tarvitsee valvonta- ja arviointityössään tietoa palvelujen tuottajista sekä palvelujen saatavuudesta, tasosta ja laadusta. Tämä taas edellyttää laajaa valtakunnallista tiedonkeruuta ja siihen sopivaa ICT-järjestelmäkokonaisuutta.

Esitysluonnoksen jatkovalmistelussa tulisi hyväksymisen peruuttamista koskevaa menettelyä tarkentaa, kuka voi saattaa vireille, mitä toimia valvonnallisesti tehtävä, esim. ilmoitusvelvollisuus valvontaviranomaisille tarvittaessa, sekä mahdollinen valvontaviranomaisten yhteistyö näissä tilanteissa.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

41. Vapaamuotoiset huomiot.

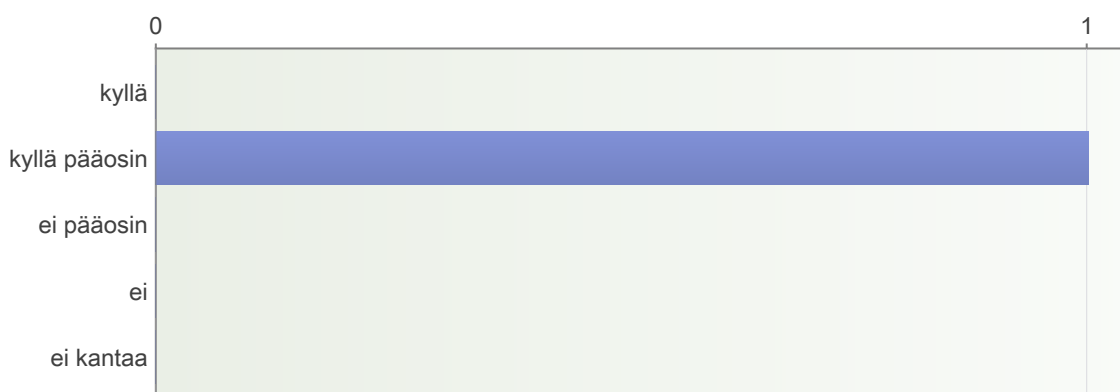
Vastaajien määrä: 1

- Hyväksymis- ja sopimusmenettely tarjoavat maakunnalle potentiaalisesti melko tehokkaita välineitä suoran valinnan palvelujen tuottajien toiminnan ohjaamiseen ja valvontaan. Maakunnan sopimusmenettelyn ulkopuolelle jäävien maksu-, asiakasseteli sekä henkilökohtaisen budjetin palveluntuottajien, jotka eivät tee sopimusta suoranvalinnan tuottajan eivätkä maakunnan kanssa, ohjaaminen tulee olemaan hyvin hankalaa.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan esitysluonnoksen jatkovalmistelussa tulee tarkentaa esitystä, millä tavalla maakunta tai suoran valinnan tuottaja voi puuttua näiden sopimusmenettelyn ulkopuolelle jäävien palveluntuottajien toimintaan, mikäli havaitaan toiminnassa epäasianmukaista toimintaa tai laadullisia puutteita.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan palvelujen tuottaminen (41§) sääntelee tuottamistavat. Hankkiessaan palveluja toiselta palvelun tuottajalta suoran valinnan palveluntuottaja vastaa siitä, että hankittavat palvelut vastaavat sitä tasoa, jota edellytetään suoran valinnan palveluilta ja suoran valinnan palveluntuottajalla säilyy aina kokonaisvastuu yksittäisen asiakkaan saamasta palvelukokonaisuudesta. Palvelukokonaisuuden hallintaan liittyvistä ongelmista kts. tarkemmin kohta 13b ja .

Esitysluonnoksen suoran valinnan palvelun tuottajan velvoitteista säännellään 42§:ssä.

Esitysluonnoksen 2 mom. mukaan palveluntuottajan on ilmoitettava olennaisista muutoksista maakunnalle, joiden osalta valtioneuvosto voisi antaa tarkempia säännöksiä. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan olennainen muutos on tulkinnanvarainen asia, joka edellyttäisi valtioneuvoston asetusta. Lisäksi jatkovalmistelussa tulisi tarkentaa maakunnan ja tuottajan väliseen sopimukseen sisällytettäväksi olennaisia muutosta koskevat ehdot ja missä tilanteessa olennainen muutos edellyttää sopimuksen muuttamista.

Esitysluonnoksen 3 momentin mukaan tuottajat osallistuvat maakunnan ja kuntien kanssa hyvinvoinnin ja terveydenedistämiseen tekemällä yhteistyötä maakunnan kanssa tekemän sopimuksessa määritellyllä tavalla. Aluehallintovirasto pitää tärkeänä sisällyttää säännös lainsäädäntöön, jotta suoran valinnan palveluntuottajat saadaan velvoitetuksi osallistumaan omalta osaltaan yhteistyöhön.

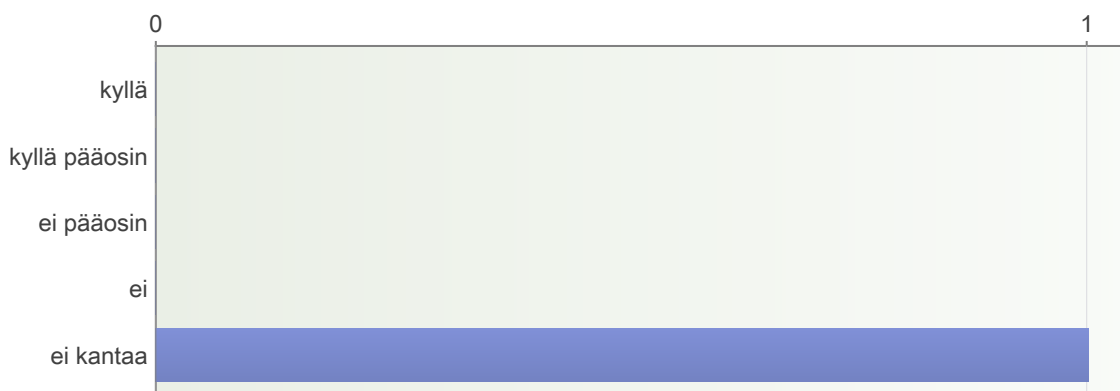
Esitysluonnoksen 4 momentin mukaan suoravalinnan tuottajan on ilmoitettava julkisessa tietoverkossa enimmäisasiakasmääränsä ja ajantasaisesti , kuinka paljon uusia asiakkaita se pystyy ottamaan. Asiakkaan kannalta valinnanvapauden käyttäminen voi muodostua käytännössä vaikeaksi, asiakkaann ollessa sidoksissa valitsemaansa palveluntuottajaan laissa säädetyn määräajan. Asiakas ei voi ennakoida, milloin voisi listautua haluamansa suoran palveluntuottajan asiakkaaksi. Jatkovalmistelussa tulisikin ottaa tarkemmin huomioon asiakkaan tosiasialliset mahdollisuudet valita suoran valinnan palveluntuottaja. Olisiko 42 § 4 momentin säännökseen lisättävä palveluntuottajalle velvollisuus ilmoittaa tarkka ajankohta, mistä lukien uusia asiakkaita tullaan ottamaan? Myös budjettiteknisesti voi olla hankalaa hallinnollisesti toteuttaa maakunnan velvoitteet järjestää palvelut ilman yhtenäistä ajankohtaa, milloin asiakkaan valinta tulisi maakuntaa sitovasti voimaan. Tulisiko esityksen jatkovalmistelussa tarkentaa valinnan voimaantuloajankohtaa siten, että tehtiinpä se mihin aikaan tahansa, valinta tulisi sitovasti voimaan vasta seuraavan vuoden alusta, ellei ole erityisiä perusteita vaihtaa palveluntuottajaa kesken vuoden?

Esitysluonnoksen mukaan palveluntuottajan on ohjattava tarvittaessa asiakas palvelutarpeen arviointiin maakunnan liikelaitokseen. Esitysluonnoksen mukaan ns. läheteitä suoran palvelun palveluntuottaja ei enää tee maakunnan palveluihin. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan , olisi kuitenkin syytä varmistaa, että asiakas on ymmärtänyt saamansa ohjauksen ja toimii ohjauksen mukaisesti. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa tulisikin täsmentää palveluntuottajan ja maakunnan liikelaitoksen välistä tiedonvaihtoa koskevaa säännöstä (42 § 6 momentti) asiakaskohtaisesti annetusta ohjauksesta siten, että asiakasohjauksesta tulisi ilmoittaa maakunnalle tai mahdollisesti välittää ajanvarauspyyntö maakunnan liikelaitokselle.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

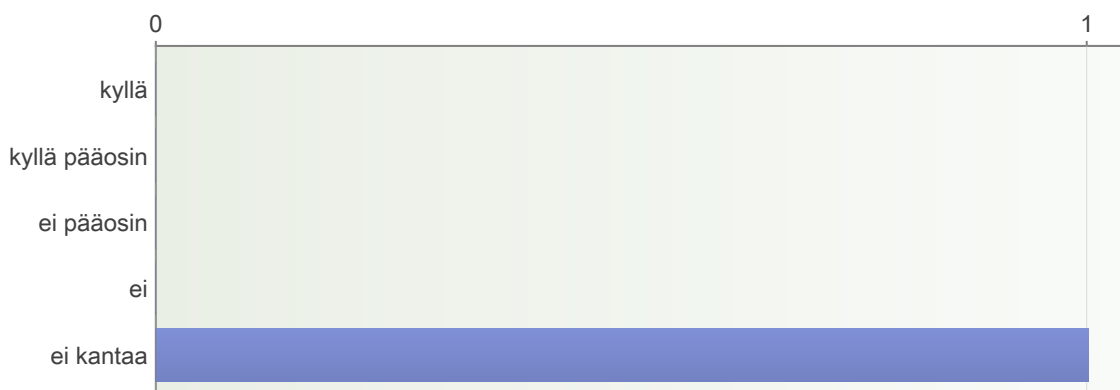

45. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

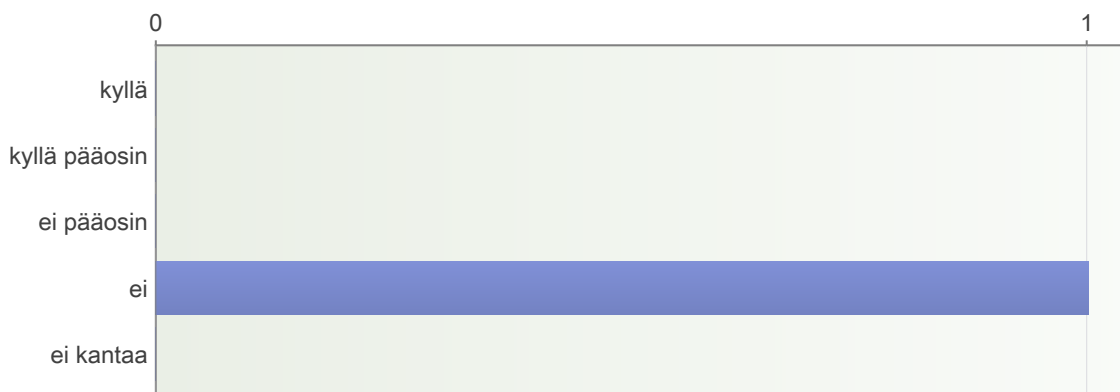

47. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

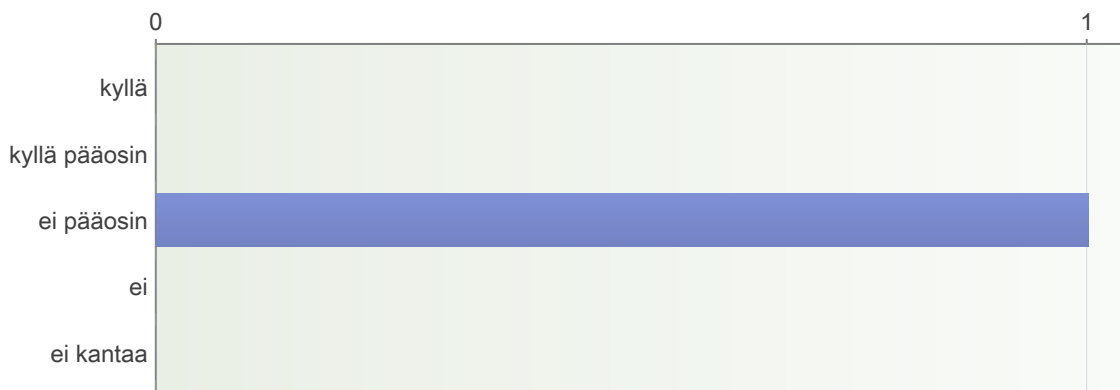
- Valinnanvapauslainsäädäntö tulee muuttamaa perusteellisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää. Valinnanvapautta koskevan lainsäädännön toimeenpanolle tulee varata riittävästi siirtymäaikaa. Valinnanvapauslainsäädännön myötä palvelujen tuottamismallien/tapojen yhtäaikainen käyttöönotto 1.1.2019 on riskialtista. Millä tavalla palvelujen jatkuvuus tullaan varmistamaan siirtymävaiheessa? Esitysluonnoksesta saa käsityksen, että säännösten voimaantuloa vaiheistetaan, mutta käytännössä jää epäselväksi, vaiheistetaanko voimaantuloa ja miltä osin, kun lain siirtymäsäännös ja säännöksen perusteluteksti ovat ristiriidassa keskenään.

Jo tietojärjestelmien rakentaminen edellyttää usean vuoden valmistelua. Valinnanvapauden yhdenvertainen toteuttaminen edellyttää valtakunnallisia järjestelmiä. Ne tulee rakentaa ja toteuttaa laajassa yhteistyössä eri viranomaisissa syntyntä tietoa ja rekistereitä hyödyntäen. Esimerkiksi valvontaviranomaisilla on kattava rekisteri sosiaali- ja terveyspalvelujen yksityisistä tuottajista ja muuta valvonnan myötä syntyntä tietoa.

Aluehallintovirasto pitää perusteltuna siirtyä valinnanvapausmallin käyttöön asteittain uudistuksen hallitun toteuttamisen varmistamiseksi. Esitysluonnoksessa kuvatun valinnanvapauslainsäädännön käytännön toteutuminen hallitusti edellyttää laajaa tietojärjestelmien kehittämistä ja muutoksia olemassa oleviin järjestelmiin. Esitysluonnos on vielä yksityiskohdiltaan siinä määrin keskeneräinen, että tarvittavien tietojärjestelmämuutosten suunnittelua ei voine aloittaa ennen kuin lainsäädäntö on riittävän yksityiskohtainen ja selkeä. Tietojärjestelmien suunnitteluun, muutosten toimeenpanoon ja järjestelmien käyttöönottoon on varattava riittävästi aikaa. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan tämä tulisi ottaa huomioon valinnanvapauslainsäädännön siirtymäaikaa määriteltäessä.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

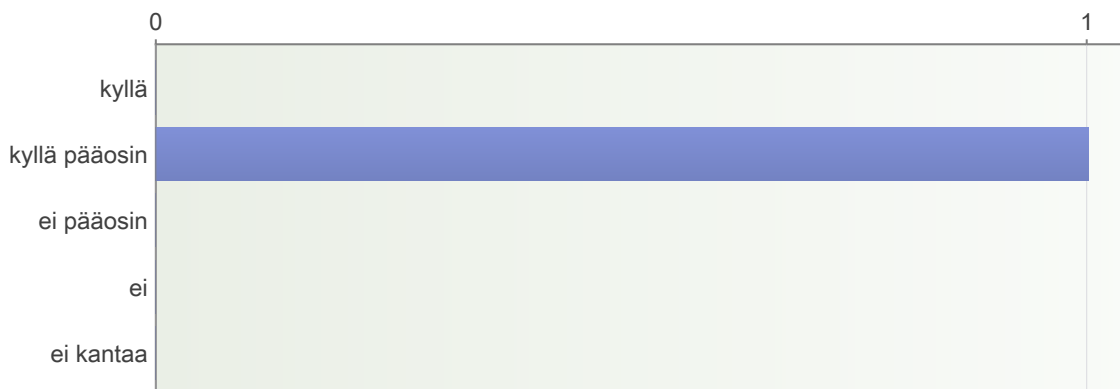
51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakuntalain 7§:n mukaan maakunnan järjestämisvastuuseen kuuluu vastuu palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta, niiden tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä, palvelun tuottamistavasta, tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Monituottajamallilla tuotetuista palveluista muodostuu hajanainen kokonaisuus ja maakunnan oikeudelliset ja tosiasialliset mahdollisuudet ohjata em. tuottajia ovat varsin rajalliset (kts. aiemmin kommentit asiakas-, maksuseteli- ja henkilökohtainen budjetti). Valinnanvapaus tältä osin kaventaa maakunnan mahdollisuuksia käyttää järjestämisvastuuseen liittyvää valtaa ja toteuttaa sitä.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

53. Vapaamuotoiset huomiot.

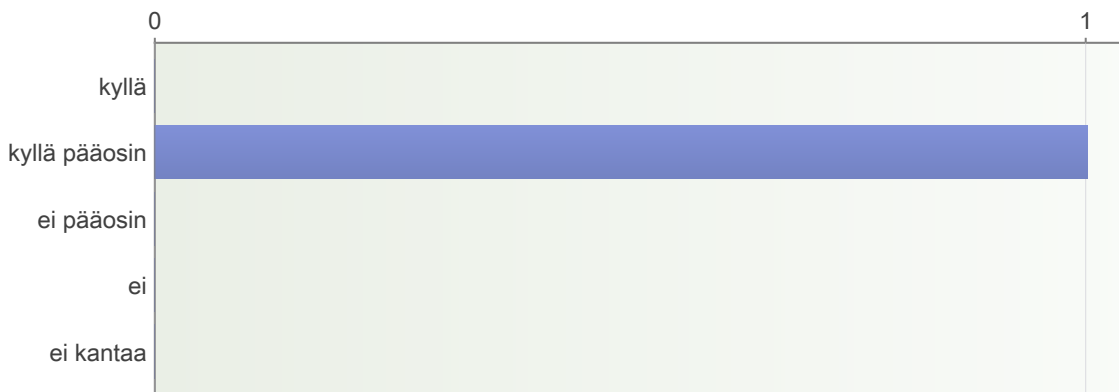
Vastaajien määrä: 1

- Markkinoiden syntyamiseen tulee vaikuttamaan, millaiset ehdot palvelutuotannolle asetetaan ja mikä tulee olemaan tuottajille maksettava korvaus. Kuten esitysluonnoksessa todetaankin, riskinä on, että palvelutuotanto ja markkinat syntyvät kasvukeskuksiin, mutta kasvukeskusten ulkopuolelle ei. Palvelujärjestelmän muutos kannustaa innovatiivisiin ratkaisuihin, mikä voi omalta osaltaan vaikuttaa erityisesti kasvukeskusten ulkopuolelle syntyvään palvelutuotantoon, jos palveluntuottajat panostavat palvelujen kehittämistoimenpiteitä tähän suuntaan.

Mahdollisuus valita palveluntuottaja henkilökohtaisella budjetilla voi lisätä jonkin verran palveluntuottajien määrää myös kasvukeskusten ulkopuolella erityisesti sosiaalipalveluissa.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esitysluonnoksen mukaan pienet toimijat tulevat suurelta osin toimimaan isompien suoran valinnan tuottajien alihankkijoina tuottamalla palveluja maksuseteli-, asiakasseteli- ja henkilökohtaisen budjetin asiakkaille sekä ostopalvelusopimusten kautta.

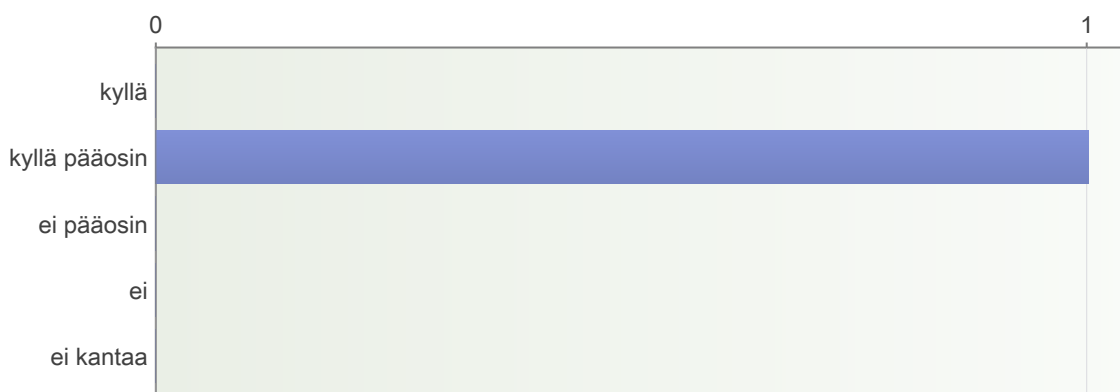
57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Esitysluonnoksen mukaisessa toimintamallissa potilaan ja asiakkaan hoito tulee hajautumaan usealle eri palveluntuottajalle, jotka toimivat erilaisin valtuuksin. Asiakkaan näkökulmasta valinnanvapauden hintana voi olla, ettei hoidon kokonaisvaltaisuus ja jatkuvuus tule toteutumaan asiakkaan edun mukaisesti. Hoitopaikan valintaan liittyvä päätöksenteko tulee olemaan asiakkaalle hyvin vaativaa ja asiakkailta tullaan jatkossa edellyttämään erityistä osaamista, kykyä ja valmiuksia, jotta hän kykenee valitsemaan itselleen tarpeitaan vastaavan oikean hoitopaikan. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan, jotta asiakas voi käyttää vapauttaan valita suoran valinnan palveluntuottaja, tulee hänellä olla käytettävissään luotettavaa tietoa päätöksen pohjaksi, jota ei ole tällä hetkellä helposti saatavissa. Kansallisesti ohjatun, kattavan ja ajantasaisen tietopohjan rakentaminen tulisi aloittaa mahdollisimman nopeasti, jotta asiakkaan valinnanvapaus voisi toteutua ehdotusluonnoksessa esitetyn lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

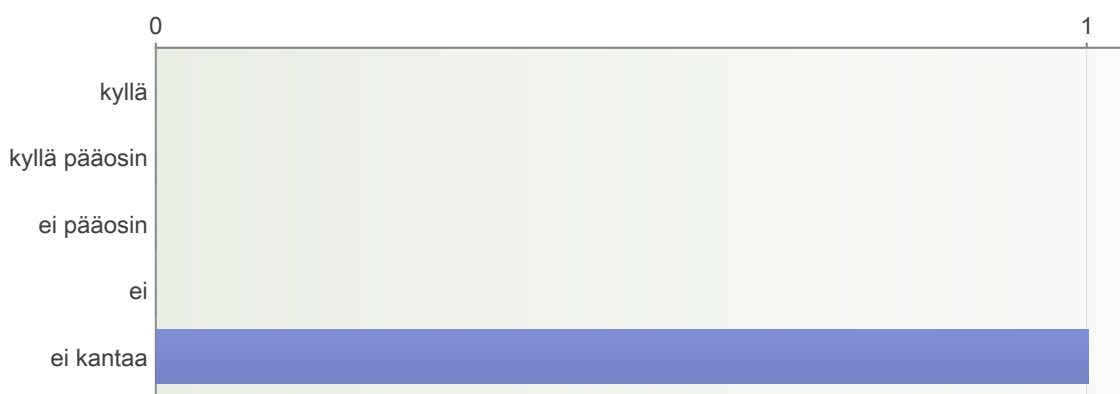
59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakasnäkökulmasta katsottuna suun terveydenhuollon muuttuminen suoran valinnan palvelujen piiriin parantaa palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta, mikäli palveluntuottajia on valittavissa. Suun terveydenhuollon palvelujen saatavuudessa on ongelmia kasvukeskusten ulkopuolella johtuen suun terveydenhuollon (hammaslääkärit) ammattihenkilöiden käytettävissä olevista resursseista. Lainsäädännön tavoitteena on lisätä asiakkaiden valinnanvapautta, mikä suun terveydenhuollon osalta lisäänee palvelujen kysyntää. Asiakkaiden siirtyminen julkiselta puolelta yksityissektorin puolelle voi aiheuttaa lisäkustannuksia, kun tähän saakka asiakkaat yksityisellä puolella ovat pientä Kela-korvausta lukuun ottamatta, kustantaneet itse suun terveydenhuollon palvelut.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esitysluonnoksen luvussa 4 on kuvattu esityksen vaikutukset otsikko tasolla kattavasti. Vaikutusarvioinnissa on nostettu esille keskeiset esitystä tukevat positiiviset vaikutukset sekä riskit, joita uudistukseen liittyy. Esitysluonnoksen valmistelu on vielä kuitenkin kesken. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta koskeva lainsäädäntö, jossa uudistetaan palvelujen järjestäminen, tuottaminen, seuranta, ohjauksen ja valvonnan rakenteet sekä toiminta tavat, ovat samaan aikaan valmisteltavana ja joilla on myös vaikutusta valinnanvapauslainsäädännön vaikutusten arviointiin. Vaikutusarvioinnin oikeellisuuteen ja riittävyteen ei edellä mainituin perustein esitysluonnoksen keskeneräisyyden vuoksi voi ottaa tässä vaiheessa kantaa.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Valvonnan ja siihen liittyvän ohjauksen merkitys korostuu palvelujärjestelmän muutos- ja uudistamistilanteissa, joissa olemassa olevia rakenteita ja vakiintuneita toimintatapoja korvaataan uusilla. Lisäksi eri toimijoiden vastuiden ja velvollisuuksien määrittäminen uudella tavalla tuo uusia haasteita ja kehittämistarpeita myös valvonnalle. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen myötä valvontaa tullaan uudistamaan ja valvonta tehtävä tullaan siirtämään perusteilla olevalle valtion uudelle lupa- ja valvontavirastolle. Samassa yhteydessä yksityisten sosiaali- ja terveystalvelujen lupamenettelystä siirrytään rekisteröintimenettelyyn, joka tulee koskemaan sekä julkisia että yksityisiä sosiaali- ja terveystalvelujen tuottajia. Uudistuksen yhteydessä myös eri toimijoiden oma valvontaa vahvistetaan. Valvonnan toimitapoja tullaan myös uudistamaan lisäämällä valvonnan ennakoivuutta, riskiperusteista kohdentamista ja vuorovaikutteisuutta sekä yhdenvertaisuutta.

Uudistuksen myötä toimintaympäristö muuttuu, mistä seuraa uudenlaisia vaatimuksia valvonnalle ja ohjaukselle. Järjestelmän käynnistymis- ja siirtymävaiheessa ohjauksen ja tuen tarve tulee kaikille osapuolille olemaan suuri. Valvontaviranomaisten tehtävät korostuvat, kun on varmistettava, että palvelun järjestäjien ja palvelun tuottajien lakisääteiset velvollisuudet ja asiakkaiden oikeudet toteutuvat myös muutosvaiheessa. Suuri merkitys tulee olemaan valtion viranomaisten, maakuntien ja palveluntuottajien kyvyllä tehdä yhteistyötä.

Julkaisussa vaikuttava valvonta osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 29/2017) kuvataan kattavasti vaikutukset valvontaviranomaisten toimintaan.

Valmisteilla oleva lainsäädäntö tarjoaa paljon välineitä maakuntiin ja palvelutuotantoon kohdistettavaan ohjaukseen, seurantaan ja valvontaan. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa tulee kuitenkin selkiyttää ja täsmentää ohjausjärjestelmää, mikä on eri valvontaviranomaisten roolit ja ohjaustoimivalta maakuntien järjestämistä vastuun ja palvelun tuottajien ohjauksessa. Lisäksi valinnanvapauslainsäädännön myötä valinnanvapauden toteuttamisen ohjaus eri valvontaviranomaisten, mukaan lukien kilpailu- ja kuluttajavalvontaviranomaisten, rooli ja tehtävät rajapinnoilla tulee myös selkiyttää.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Esitysluonnos on laadittu hyvin pitkälle terveydenhuollon näkökulmasta. Sosiaalihuollon osalta jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon sosiaalihuollon palvelut laajempaan tarkasteluun kuin nyt tässä luonnosehdotuksessa.

Asiakaskohtainen palvelujen yhteensovitus tehtävä tulee olemaan maakunnille haasteellinen, kun monituottajamallissa tulee olemaan monia eri toimijoita. Koordinaation ja ohjauksen merkitys kasvaa ja korostuu, mikä edellyttää asiakas/potilasneuvonnan määrään, laatuun ja tasoon huomiota. Tämä edellyttää mittavaa resursointia tähän tehtävään kaikille toimijoille. Maakunnalla tulee olla lisäksi vahvat keinot puuttua yksittäistä asiakasta koskeviin asiakastilanteisiin nopeastikin, mikäli asiakas ei saa palveluja suunnitellusti ja laadukkaasti.

Markkinaehtoisuuden lisääminen sosiaali- ja terveystalveuissa muuttaa merkittävästi palvelujen käyttäjän asemaa. Esityksen mukaan asiakkaat siirtyvät jatkossa palvelujen vastaanottajasta kuluttajaksi, mikä tuo omat haasteensa asiakkaan oikeusturvaan monituottajamallissa. Asiakkaiden valinnanvapauden ja itsemääräämisoikeuden vahvistumisen lisäksi heidän oma vastuunsa korostuu. Asiakkaalta edellytetään jatkossa entistä enemmän tietoa, taitoa ja myös voimavaroja tehdä valintoja, arvoida omaa asemaansa ja saamiensa palvelujen sisältöä ja vaikuttavuutta sekä käyttää tarvittaessa oikeusturvakeinoja. Erityisesti ongelmallinen tilanne syntyy, jos suoravalminnan palvelut tuotetaan asiakkaalle valinnanvapauslainsäädännön pohjalta ja osa asiakkaan oma kustantamana lisäpalveluna, jolloin asiakkaan asema on erilainen.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan on tärkeää, ettei valvontaa jätetä tai vain hyvin rajoitetuin osin reaktiivisen valvonnan varaan(kantelujen varaan). Asiakkaan riittävästä käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista tulee huolehtia kaikissa tilanteissa.

Yleisperusteluissa s. 61 todetaan, että uudessa ohjausjärjestelmässä valinnanvapauden piirissä olevia palveluntuottajia ohjataan tietojärjestelmien kautta generoituvan ohjaus tiedon avulla . Ohjauksen toteutumista vaikeuttaa se, että valinnanvapausjärjestelmä nyt suunnitellulla aikataululla joudutaan käynnistämään ilman suunnittelun ja toiminnan seurannan edellyttämää riittävää tietopohjaa. Tästä voi aiheuta ongelmia, joita myöhemmin on vaikea tai työlästä korjata. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan uuden palvelujärjestelmän edellyttämä kansallisesti ohjatun, kattavan ja ajantasaisen tietopohjan rakentaminen tulisi aloittaa mahdollisimman nopeasti, joka on uudistuksen onnistumisen kannalta välttämätöntä.

Uuden ohjaus- ja seurantajärjestelmän sekä maksatusjärjestelmän muodostaminen vaatii resursseja ja aikaa. Sote-uudistuksen toteutumiselle keskeisin edellytys on, että terveyden- ja sosiaalihuollon tietojärjestelmät saadaan uudistettua kattavasti ja perusteellisesti. Tähän tarvitaan kansallinen, korkean rakenteisuusasteen omaava potilas/asiakasstandardin luominen ja koostaminen, mikä tulee vaatimaan huomattavia resursseja ja mahdollisesta uutta lainsäädäntöä tarvittavan taustatietopohjan hankkimista varten. Tehtävä on kansallinen ja omistajuus tässä asiassa on oltava tiukasti kansallisella, julkisella pohjalla. Tehtävää ei tule siirtää maakuntien vastuulle.

Korvauksen maksaminen valinnanvapauden piiriin kuuluvien palveluiden tuottajille. Kuinka asiakkaan hyvinvointiriski määritellään? Entä kuinka palvelutuotannon onnistuneisuus määritellään? Kuinka heikot tulokset sanktioidaan? (Lyhennelmä ehdotetusta asiakkaan valinnanvapausmallista 31.1.2017). Edellä kuvatut asiat vaativat laajaa kansallista potilastietojen käsittelyn kehittämishanketta huomattavin resurssein. Nykyinen Kanta-arkisto ei kykene yksin vastaamaan tietotarpeisiin. Data on myös jalostettava edelleen käyttökelpoiseen muotoon päätöksenteon tueksi eri tasoille valtakunnassa, ja myös tämä tulee vaatimaan huomattavan resursoinnin ja osaamisen kehittämisen tulevaisuudessa.

Hallinnollisen päätöksenteko maksusetelin antamisesta ei välttämättä sovi kaikkiin tilanteisiin terveydenhuollon osalta. Se tulisi katsoa hoidolliseksi päätökseksi, johon ei voisi hakea muutosta esim. sydämen rasiitutkimukset (rasitus-EKG) mahdollisen sepelvaltimotaudin olemassaolon tutkimiseksi ovat todennäköisiä maksusetelillä hankittavia palveluita. Lääkärin tulee kyetä myös tulevaisuudessa itsenäisesti päättämään lääketieteellisestä tutkimuksesta, taudinmääryksestä ja siihen liittyvästä hoidosta. Vastaavasti sosiaalihuollon osalta jatkotyöskentelyssä selvittävä hallinnollinen päätöksenteko ja julkisen vallan käyttöön liittyvät kysymykset.

Uudistuksen vaikutuksia arvioitaessa, on oleellista kyetä tarkastelemaan, että miten eri palveluntuottajat käyttävät resursseja, ja mitä niillä saadaan aikaan. Tämän tietotuotannon toteuttamiseksi tarvitaan kattavaa ICT-ratkaisua.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Vastaajien määrä: 1

- 7§ Väliaikaisen palveluntuottajan valinta
 - ehdotus lisättäväksi säännökseen 3 momentti väliaikaisen palveluntuottajan valinnasta perhelääketieteellistä hoitoa varten.

-Momentin tarkoituksena olisi varmistaa hoitavalle ammattilaiselle mahdollisuus tavata myös asiakkaan läheisiä, ja koota koko perheyksikkö yhteen perheen toimintaan liittyvän ongelman ratkaisemista varten. Ainakaan lainsäädäntö ei saisi johtaa siihen, että hoitava ammattilainen ei kykene tapaamaan koko perhettä potilaan hoidon yhteydessä. Vaikka siis muut perheenjäsenet olisivat valinneet muun palveluntuottajan, tulee ammattilaiselle olla mahdollista tavata myös muita perheenjäseniä, tarvittaessa useitakin kertoja. Tämä tapaaminen tulee olla mahdollista erityisesti suoran valinnan ensikontaktin ammattilaisella/lääkärillä, mutta myös tarvittaessa muualla järjestelmässä.

-<https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2002/04/tiedote-2007-09-18-15-39-17-252852>

-<http://www.laakarilehti.fi/ajassa/ajankohtaista/katse-polvesta-potilaan-elamaan/>

15 §: Suoran valinnan palvelut

- Laajennetun perustason palveluihin kuuluisivat esitysluonnoksen mukaan asiakkaan tilapäisesti tarvitsemat sosiaalihoitolain 14 §:n 1 momentin mukaiset palvelut. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa säädöstä tulee tarkentaa, mikä katsotaan palveluiksi, joita tarvitaan tilapäisesti (kts. kommentit perusteluista tarkemmin).

-sisältyykö neuvolapalvelut suoran valinnan palveluihin?

32§ Sopimuksen irtisanominen ja purkaminen (kirjoitusvirhe)

-Viimeinen lause ” ... sopimuksen sopimuksen irtisanomisesta tai purkamisesta huolimatta asiakkaat saavat keskeytyksessä tarvitsemansa palvelut ...”

-Lienee tarkoitettu keskeytyksettä

42§ Suoran palvelun tuottajan velvoitteet

- 1 momentin säännökseen lisäys velvollisuus myös raportoida julkisesti yhteistyössä maakunnan ja kuntien kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tehdystä työstä.

-4 momentin säännökseen lisäys palveluntuottajan velvollisuus ilmoittaa, ajankohta, mistä lukien uusia asiakkaita tullaan ottamaan?

-6 momentin säännökseen lisäys palveluntuottajan velvollisuus ilmoittaa antamastaan ohjauksesta maakunnan liikelaitoksen palvelutarpeen arviointiin maakunnan liikelaitokselle?

49 § Korvaamisen yleiset periaatteet

-”... lisäys ”väestöryhmien terveyserojen kaventamista”